

Handboek Zomer- en Lenteschool tegen zittenblijven VO

Stappenplan en communicatiewijzer voor een succesvolle
Zomer- of Lenteschool tegen zittenblijven

VO-raad / CNV Onderwijs
December 2015

Handboek Zomer- en Lenteschool tegen zittenblijven VO

Zomerscholen VO | VO RAAD

VO-raad / CNV Onderwijs
December 2015

Inhoud

Voorwoord	7
Hoofdstuk 1 Maatwerk: Zomerschool als succesvolle interventie	9
Hoofdstuk 2 Voorwaarden voor een effectieve Zomer- en Lenteschool	12
Hoofdstuk 3 Voorbereiding	17
Hoofdstuk 4 Uitvoering	22
Hoofdstuk 5 Resultaten en afronding	24

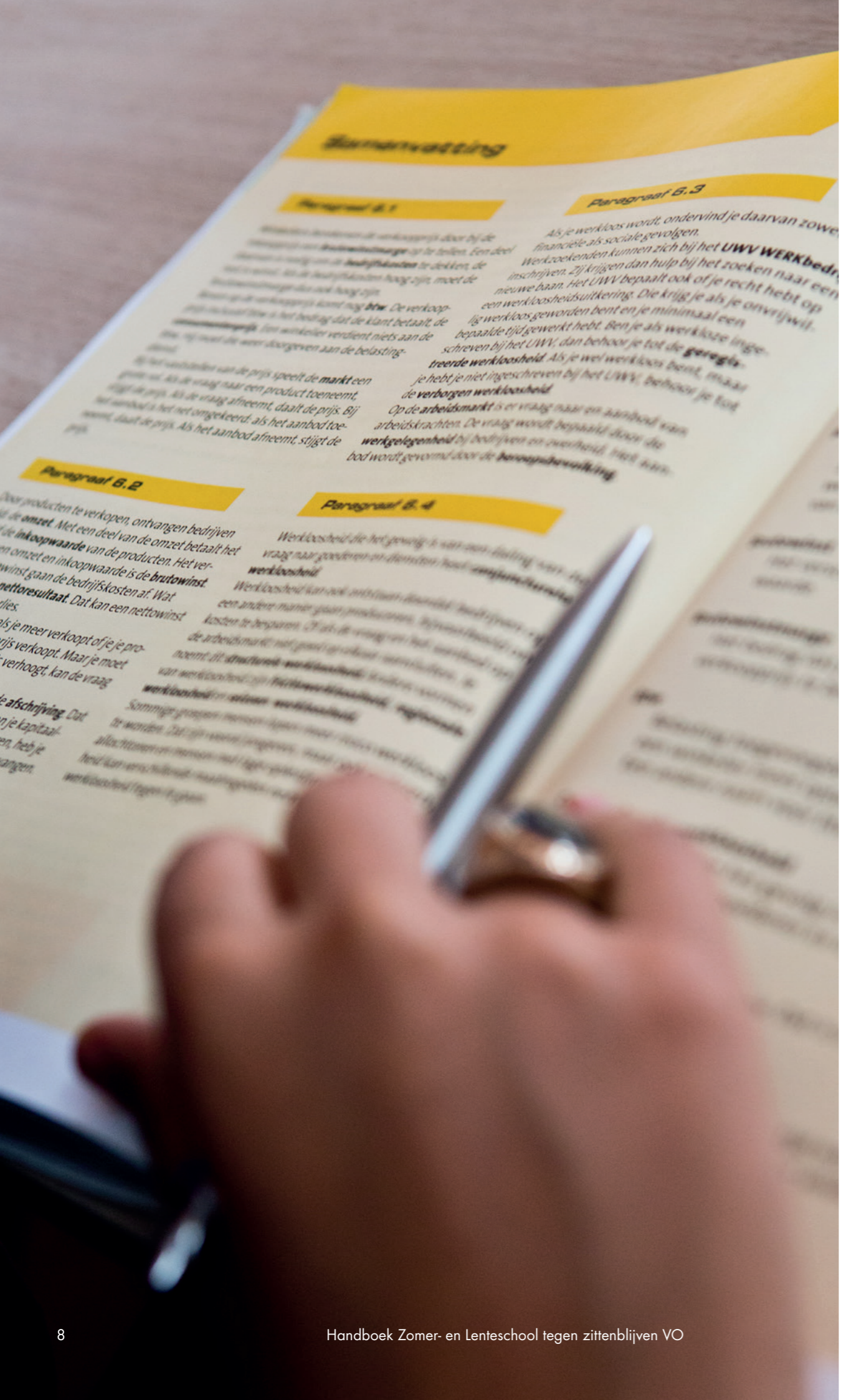
Voorwoord

Waarom zou je leerlingen een heel schooljaar over laten doen, als ze maar voor een paar vakken achterstand hebben opgelopen? Die vraag stellen scholen zich steeds vaker. Zeker nu er steeds meer bewijzen komen, ook internationaal, dat doubleren voor de meeste leerlingen eigenlijk helemaal niet zo effectief is. Doubleren betekent niet dat de schoolloopbaan daarna per definitie een vlekkeloos vervolg heeft. Daar komt bij dat het demotiverend is voor leerlingen om een heel schooljaar over te moeten doen, terwijl ze maar voor een paar vakken onvoldoende staan. Ook voor leraren is dat geen prettige situatie.

In het voortgezet onderwijs is er de laatste jaren meer aandacht voor maatwerk, uitgaande van de capaciteiten van de leerling. Ook vanuit dat perspectief is zittenblijven niet zo'n effectieve interventie. Maar wat dan wel? Scholen hebben, dankzij een initiatief van de VO-raad en CNV onderwijs sinds 2013 ervaring opgedaan met de Zomer- en Lenteschool: in een beperkte periode buiten de reguliere onderwijstijd werken leerlingen hun achterstand weg zodat ze toch over kunnen gaan. Scholen hebben dit innovatieve project enthousiast omarmd door mee te werken aan pilots en in relatief korte tijd tientallen Zomer- en Lentescholen te organiseren. Het blijkt een effectieve aanpak te zijn, want het aantal zittenblijvers is afgenomen. Dit inspireert meer scholen om ook hun eigen Zomer- of Lenteschool op te zetten.

En daar kan dit Handboek Zomer- en Lentescholen voortgezet onderwijs goed bij helpen. Het is een praktische handreiking voor iedereen die een Zomer- of Lenteschool voor het eerst wil organiseren of de bestaande wil verbeteren. U wordt meegenomen in het hele proces van de organisatie: van start, uitvoering tot en met de evaluatie. Het Handboek is gebaseerd op ervaringen van scholen en onderzoeken over Zomerscholen die de afgelopen drie jaar zijn uitgevoerd. De initiatiefnemers, de VO-raad en CNV Onderwijs, hopen dat Zomer- en Lentescholen verder zullen bijdragen aan een succesvolle schoolloopbaan van de duizenden leerlingen in het voortgezet onderwijs.

VO-raad / CNV Onderwijs

Hoofdstuk 1

Maatwerk: Zomerschool als succesvolle interventie

Zittenblijven tegengaan

In Nederland doubleert elk jaar circa 5,8% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs. Het rendement van zittenblijven is laag: het is voor veel leerlingen erg demotiverend en draagt lang niet altijd bij aan een succesvol vervolg van de schoolloopbaan. Hoewel zittenblijvers meer tijd krijgen om te groeien, vallen zij in de vervolgclassen toch vaak weer terug en verlaten zij vaker het onderwijs zonder diploma. De Onderwijsinspectie wijt deze negatieve consequenties aan het feit dat zittenblijvers geen specifieke hulp krijgen, maar een algemeen programma herhalen.

Er kunnen weliswaar goede redenen zijn om een leerling te laten doubleren, maar voor de meeste leerlingen geldt dat zij slechts op een paar vakken niet goed presteren. Waardoor leerlingen een achterstand oplopen verschilt per individu, zo blijkt uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen dat in opdracht van Zomerscholen VO, een project van de VO-raad en CNV Onderwijs, is uitgevoerd. Leerlingen kunnen vakkennis missen (bijvoorbeeld door ziekte), of niet goed weten hoe ze moeten studeren of plannings maken. Verder zijn ze soms niet gemotiveerd om te leren, of onzeker over hun eigen talent of capaciteiten.

Maatwerk: talentontwikkeling voor sterke en zwakke leerlingen

Uit het Evaluatieonderzoek pilot alternatieve interventies tegen zittenblijven van Oberon blijkt dat scholen vooral mogelijkheden zien in maatwerk om zittenblijven tegen te gaan en zwak presterende leerlingen te ondersteunen. Dat maatwerk kan op verschillende manieren worden georganiseerd. Veel scholen bieden leerlingen ondersteuning met meer flexibiliteit in het reguliere lesprogramma. Die aanpak is zowel gericht op talentontwikkeling (dus niet alleen voor de zwakkere leerlingen) als op leerlingen die meer aandacht nodig hebben. Plusklassen, keuzewerkuren en aanbod op maat (meer differentiatie in de les) zijn er voorbeelden van. Voor ondersteuning buiten de reguliere lestijd kiezen scholen steeds vaker voor een Zomerschool. De afgelopen jaren konden zij daar een subsidie voor aanvragen. In 2015 organiseerden maar liefst 259 scholen, samen of alleen, 121 Zomerscholen in heel Nederland.

TIP
Free publicity: de Zomerschool blijkt een mediageniek onderwerp. U kunt de media attenderen op uw Zomerschool en hen uitnodigen om te komen kijken.

De Zomerschool: dat werkt echt

Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen onder leerlingen die de Zomerschool hebben gevolgd in 2014 blijkt dat meer dan 80% van hen alsnog is overgegaan naar het volgende leerjaar. Van die groep is 75% in het volgende schooljaar opnieuw bevorderd, of geslaagd voor het examen. De Zomerschool is daarmee een effectieve interventie buiten de reguliere onderwijstijd. Succesfactoren van de Zomerschool, zo constateert onderzoeksbureau Oberon in bovengenoemd rapport, zijn: de extra leertijd, de kwaliteit van die extra leertijd, het werken aan vakinhoud, studievaardigheden en persoonlijke ontwikkeling.

De Lenteschool: net iets anders, maar ook effectief

Sommige scholen kiezen niet voor extra leertijd in de zomervakantie, maar willen dat liever eerder doen. Een voordeel daarvan is dat het reguliere schoolprogramma, met bijbehorende toetsmomenten, gewoon kan doorgaan. In 2015 heeft een pilotgroep van tien scholen daarmee geëxperimenteerd in zogeheten Lentescholen. De meeste scholen kozen voor extra lessen in de meivakantie aan leerlingen die dreigden te blijven zitten, met variatie in het aantal uren en dagen. De effecten van de Lenteschool, zo blijkt uit het eerder genoemde onderzoek van Oberon, zijn moeilijker meetbaar dan die van de Zomerschool. Dat komt omdat er meer tijd zit tussen de interventie en het overgangsmoment. Als de leerling die er slecht voorstond toch overgaat, is dat niet uitsluitend toe te schrijven aan de Lenteschool; er kunnen ook andere factoren zijn die hebben bijgedragen. Een voorzichtige inschatting van de resultaten wijst erop dat 60% van de deelnemers dankzij de Lenteschool is overgegaan. De reacties van de deelnemers, docenten en coördinatoren van de pilotgroep waren grotendeels positief. Al met al reden genoeg om deze interventie ook succesvol te noemen.

TIP

*Geleerde les van een leerling:
"Ik vind het vervelend om docenten
hulp te vragen als ik iets niet snap.
Als ze geïrriteerd reageren, houd ik
liever mijn mond. Ik heb hier geleerd
dat ik zelf meer moet vragen."*

Hoofdstuk 2

Voorwaarden voor een effectieve Zomer- en Lenteschool

Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en Oberon die in opdracht van Zomerscholen VO zijn uitgevoerd en de ervaringen van tal van scholen (zie de website www.zomerscholenvo.nl) zijn factoren te destilleren die een Zomer- of Lenteschool effectief en succesvol maken. Hieronder vindt u een opsomming, uitgesplitst naar organisatorische en inhoudelijke aandachtspunten.

Het recept van een goed georganiseerde Zomer- of Lenteschool

Zorg voor draagvlak onder docenten

Een succesvolle Zomer- of Lenteschool wordt gedragen door de docenten van de school. Het is belangrijk ze vanaf het begin te betrekken bij het doel, de opzet en de invulling. Ook bij de selectie en voorbereiding van leerlingen, het aanleveren van oefenstof en toetsen, de overdracht aan (externe) docenten van de Zomerschool en terugkoppeling spelen zij een belangrijke rol.

Begin op tijd met de voorbereidingen en organisatie

Uit ervaring met de pilots Zomerscholen en de tientallen scholen die het afgelopen jaar een Zomerschool hebben gehouden, is gebleken dat het organiseren ervan behoorlijk arbeidsintensief is. Begin daarom op tijd met het in kaart brengen van potentiële kandidaat-zittenblijvers, al vroeg in het jaar. Vanaf dat moment kan de selectie van leerlingen beginnen. Door op tijd te starten met de voorbereidingen hebben docenten ook meer tijd om lesmateriaal en eventueel toetsingsmateriaal voor te bereiden en kunnen zij samen met de leerlingen een leervraag opstellen.

Maak goede afspraken met externe docenten

Wie ervoor kiest de Zomerschool door externe docenten uit te laten voeren moet goede afspraken maken over de kwaliteit van de docenten (denk hierbij naast aan inhoudelijke kennis ook aan pedagogisch-didactische vaardigheden). Belangrijk is ook om tijdens de Zomerschool zicht te houden of de afspraken worden nagekomen.

Zorg voor goede overdracht

Het belang van een goede overdracht geldt zowel van de eigen docenten naar de studiebegeleiders als andersom. Uitwisseling van informatie over de leerling, zijn leervraag en vorderingen kan op papier of mondeling worden gedaan. Een warme overdracht heeft bij velen de voorkeur, zeker na afloop. Met de juiste informatie over de leerling en zijn vorderingen kan de docent in de reguliere lessen beter de verbinding leggen met wat de leerling tijdens de Zomer- of Lenteschool heeft geleerd.

Formuleer een precieze doelstelling

Hoeveel uren er nodig zijn voor een goede Zomer- of Lenteschool hangt af van de doelstelling. Is die doelstelling het terugbrengen van het aantal zittenblijvers of ervoor zorgen dat leerlingen hun toetsen beter maken? Hoe explicieter de doelstelling van het lesprogramma, des te beter zijn de resultaten zichtbaar te maken.

Het recept van een inhoudelijk effectieve Zomer- of Lenteschool

Iedere school kan zelf bepalen hoe de Zomer- of Lenteschool er uiteindelijk uit komt te zien, afhankelijk van hun visie en de behoefte van de leerlingen. Wat de inhoudelijke kant betreft, komen de volgende succesfactoren naar voren:

Bied voldoende extra leertijd

Een Zomer- of Lenteschool moet genoeg uren bieden om het verschil te maken. Hoeveel uren er precies nodig zijn om een achterstand in te halen is niet op voorhand vast te stellen. Het hangt ook af van wat de leerlingen aankunnen en wat voor de school mogelijk is om te organiseren.

Werk in kleine groepen aan een aantrekkelijk programma

Werken in kleine groepen tot maximaal 10 à 15 leerlingen zorgt ervoor dat er meer tijd en ruimte is voor individuele uitleg van de stof. Zorg ook voor voldoende pauzes en afwisseling in het dagprogramma.

Besteed naast vakinhoud ook aandacht aan sociaal-emotionele aspecten

Gebrek aan motivatie en zelfvertrouwen is ook vaak een oorzaak van leerachterstand. Belangrijk dus om aandacht te besteden aan de persoonlijke ontwikkeling en werkhouding van leerlingen.

Besteed aandacht aan studievaardigheden

Leerlingen missen vaak overzicht of weten niet goed hoe ze moeten leren. Vakkundige ondersteuning is nodig om die vaardigheden, zoals planning en 'leren leren' te oefenen. Bijkomend voordeel is dat het zorgt voor een afwisselend lesprogramma.

Laat een leerling samen met de docent een leervraag formuleren

Uit de pilots kwam naar voren dat leerlingen die samen met een docent een concrete leervraag formuleren gemotiveerder en gericht aan de slag gaan. Het legt de verantwoordelijkheid duidelijker bij de leerling en dat werkt. Ook de betrokkenheid van de ouders is hierbij belangrijk: hun commitment is onmisbaar.

TIP

*Geleerde les van een leerling:
"Ik wil vaker apart gaan zitten om te leren en rustiger kinderen opzoeken."*

Kosten van de Zomerschool

Voor de periode tot en met 2016 kunnen scholen subsidie aanvragen bij DUO. Actuele informatie hierover is te vinden op www.zomerscholenvo.nl

Voor de periode na 2016 zullen scholen een bedrag in de lumpsum krijgen om de kosten van de Zomer- of Lenteschool te betalen. Om dit aanbod toegankelijk te houden voor iedere leerling is het uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de school ouders er een extra financiële bijdrage voor vraagt.

Hoofdstuk 3 Voorbereiding

Als een school overweegt een Zomerschool¹ te organiseren om leerlingen een kans te geven leerachterstanden in te halen, dan is het zaak om deze onderwijskundige interventie goed voor te bereiden. Belangrijk is om voortdurend aandacht te schenken aan draagvlak: bij docenten, teams, ouders en leerlingen. Daarbij hoort een zorgvuldige communicatie. De in het vorige hoofdstuk genoemde succesfactoren worden hieronder uitgewerkt in een stappenplan dat u door het hele proces van het organiseren van een effectieve Zomerschool loodst. Op de website www.zomerscholenvo.nl vindt u verdere informatie, zoals checklists en goede voorbeelden van andere scholen.

TIP

Kijk op www.zomerscholenvo.nl voor voorbeeldbrieven en documenten.

Het begint met draagvlak

Draagvlak is iets waaraan je voortdurend moet bouwen. Het is goed om direct, bij de eerste plannen over een Zomerschool, de medewerkers en leerlingen (ouders) te betrekken. Is het plan uitvoerbaar? Wat betekent het voor mijn les, mijn werk? Kan ik nog wel met vakantie? Is het niet een beloning voor de luie leerling? Het zijn wezenlijke vragen van betrokkenen die een eerlijk antwoord verdienen.

- Check de uitvoerbaarheid van de Zomerschool en betrek docententeams, ouderraden en leerlingenraden door ze in ieder geval op tijd te informeren en te betrekken bij de besluitvorming. De MR heeft bijvoorbeeld een adviesbevoegdheid als het om een onderwijskundig project gaat.
- Ga na welke formele afspraken er zijn over de overgangsnormen en of zij eventueel moeten worden aangepast. Dat geldt met name voor het PTA, dat tijdig moet worden aangepast.
- Zorg voor juiste en tijdige informatie van docenten via verschillende kanalen, zoals e-mail, bijeenkomsten en via de normale lijnen als teamoverleg. Enthousiasmeer waar nodig en temper te hoog gespannen verwachtingen.
- Zorg voor juiste en tijdige informatie voor leerlingen en ouders, over de mogelijkheid van een Zomerschool, de criteria en vooral ook de periode (in verband met geplande zomervakanties).

Zomerschoolcoördinator: motor en aanspreekpunt

Het organiseren van een Zomerschool is een pittige klus. De voorbereiding vergt de nodige tijd en ook in de laatste maanden van het schooljaar, als het toch al druk is, is er een piekbelasting. Daarom is het belangrijk

¹ Voor de leesbaarheid van dit Handboek: waar Zomerschool staat, kunt u vanaf hier ook Lenteschool lezen. Als aanbevelingen specifiek op Lentescholen zijn gericht, geven wij dat aan.

om een Zomerschoolcoördinator te benoemen die ook als aanspreekpunt kan fungeren in de school en tijdens de periode dat de Zomerschool plaatsvindt. Als scholen gezamenlijk een Zomerschool organiseren is een coördinator echt onmisbaar als 'trekker' van het project.

Criteria om aan de Zomerschool mee te mogen doen

Voor de selectie van leerlingen voor de Zomerschool zijn zowel de docent als de mentor belangrijk. Zij kennen de leerling het best en weten op welk gebied extra ondersteuning nodig is. Het begint met een afweging of de leerling in staat zal zijn om de opgelopen achterstand in te halen. Toelating tot de Zomerschool is geen automatisme, maar een weloverwogen besluit. De precieze selectie berust op criteria die elke school zelf kan bepalen. Het is belangrijk om van tevoren, in overleg met de docententeams, de criteria vast te stellen en met ouders en leerlingen te communiceren, zodat er op een later moment geen misverstanden over ontstaan. Vragen die bij het formuleren van criteria gesteld kunnen worden, zijn onder andere:

- Welke leerjaren mogen meedoen aan de Zomerschool?
- Aan hoeveel vakken mag een leerling werken?
- Welke achterstand mag hij hebben (die in te halen is)?
- Moet er een (eind) toets worden gemaakt en wie kijkt die na?
- Is de Zomerschool alleen voor potentiële zittenblijvers of ook voor leerlingen die zwak presteren op een bepaald vak?
- Op welk moment valt het besluit om een leerling toe te laten?

Eerste prognose van het aantal leerlingen

Zaak is zo vroeg mogelijk zicht te krijgen op het aantal leerlingen dat met een extra kans op de Zomerschool toch over kan gaan. Dat is, zo blijkt uit ervaring, best een lastige klus. Hoewel cijfers per jaar verschillen, kunnen de doubleercijfers van vorige jaren een indicatie geven. Wat de Zomerschool betreft, kan een eerste prognose van het aantal leerlingen rond het tweede rapport gemaakt worden. Mentor en docent moeten inschatten of de leerling zijn achterstand kan inhalen. Niet alleen de cijfers zijn belangrijk, maar ook motivatie en de persoonlijke omstandigheden. De leerling (en zijn ouders) moet een duidelijk signaal krijgen dat hij dreigt te doubleren. Het komt voor dat een leerling schrikt van die vaststelling, een eindspurt inzet en uiteindelijk zonder problemen overgaat. Maar dat is iets wat moeilijk van tevoren is in te schatten.

Wie ervoor kiest de inhaaltijd niet in de zomervakantie te doen maar eerder, in een Lenteschool in de meivakantie, kan in overleg met de vakdocent of mentor bijvoorbeeld na een proefwerkperiode een prognose maken van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. De vakdocent of vaksectie kunnen vervolgens vaststellen welke proefwerken eventueel herkanst mogen worden, of welke lesstof behandeld moet worden. Per individu kunnen zij aangeven welke basiskennis versterking nodig heeft en welk niveau voldoende is om verder te kunnen.

Het is belangrijk om bij de eerste prognose de leerlingen en de ouders al te informeren dat de Zomerschool wellicht hun vakantieplannen doorkruist. Dan komen zij op een later moment, als er meer zekerheid is over de deelname, niet voor verrassingen te staan.

Alleen of samen met andere scholen organiseren

Bepaal voor uzelf welk aantal leerlingen u minimaal of maximaal nodig heeft voor een effectieve Zomerschool. Welke vakken wilt of kunt u aanbieden? Het kan interessant zijn om de Zomerschool samen met andere scholen te organiseren. De voordelen zijn dat door leerlingen bij elkaar te brengen meer verschillende docenten kunnen worden ingeschakeld die alle benodigde vakken kunnen bestrijken. Voor leerlingen kan het positief werken als zij in een geheel andere omgeving met andere leerlingen aan het werk gaan: zij komen zodoende uit hun 'comfort-zone'. Daarbij is het ook efficiënter om één gebouw open te houden.

Nadelen kunnen zijn dat het meer overleg en dus tijd kost om gezamenlijk een Zomerschool te organiseren. Een Zomerschoolcoördinator kan dit probleem oplossen. Verder kan het voor sommige leerlingen juist een stap te ver zijn om uit hun vertrouwde omgeving gehaald te worden; kwetsbare leerlingen hebben dan weer meer baat bij ondersteuning van hun eigen docenten op hun eigen school.

Ontwerp uw eigen Zomerschool

Als duidelijk is of u de Zomerschool alleen of met anderen organiseert en er een globaal aantal leerlingen is vastgesteld, kunt u, samen met collega's, preciezer bepalen welke vorm de Zomerschool krijgt. Deze elementen zijn onderdeel van het gesprek met docenten, ouders en leerlingen. Het is belangrijk om hen gedurende dit proces steeds te informeren over de opzet en criteria van de Zomerschool.

- Periode en aantal dagen: hoeveel dagen en welke uren kiest u voor de Zomerschool? Veel scholen kiezen ervoor om twee weken te werken in de zomervakantie, gemiddeld zes uur per dag, bijvoorbeeld van 9.30 tot 15.00 uur. De Zomerschool kan plaatsvinden aan het begin van de zomervakantie, maar ook aan het einde, bijvoorbeeld in de laatste twee weken. Maar er zijn ook andere mogelijkheden, zoals een Lenteschool in de meivakantie. Het voordeel van een Lenteschool is dat leerlingen geen reguliere lessen missen en dat het schoolgebouw beschikbaar is. Ook betekent een vroege interventie dat het niet nodig is om te werken in de zomervakantie. In het [Evaluatieonderzoek pilot alternatieve interventies tegen zittenblijven van Oberon](#) staan ook andere mogelijkheden vermeld, met de voor- en nadelen.
- Uit ervaring van een aantal Lentescholen blijkt dat coachingstrajecten van leerlingen die onvoldoende staan voor een aantal vakken bijdragen aan een succesvolle reparatie. De Lenteschool is dan een onderdeel van het 'bijspijkertraject' en niet een sluitstuk.

TIP

Organiseert u met meer scholen een Zomerschool? Maak dan een dropbox voor documenten waar alle betrokkenen bij kunnen.

TIP

Geleerde les van een leerling: "Ik ben over en ik heb nieuwe vrienden gemaakt."

- Programma en dagindeling: samen met docenten kunt u het gewenste programma samenstellen. Hoeveel tijd besteden de leerlingen aan vakkennis, welke aandacht voor studievastigheden is nodig en welke andere activiteiten vinden er plaats, eventueel samen met andere groepen leerlingen van de Zomerschool? Gaat het om het inhalen van achterstanden of het versterken van basiskennis door extra oefeningen en uitleg? Wie kijkt de eindtoets na en neemt het besluit of een leerling overgaat? Of, in het geval van een Lenteschool, wie bepaalt dat het gewenste niveau is gehaald? Is die persoon ook beschikbaar tijdens de vakantie? Wie deelt de beslissing wel of niet overgaan mee aan de leerling en zijn ouders?
- Begin en einde van de Zomerschool: het is leuk en inspirerend voor de leerlingen en docenten om een officieel startmoment en een (feestelijke) afsluiting te organiseren.

TIP

Zorg voor extra leerstof als een leerling snel klaar mocht zijn met zijn werk. Ook prettig voor de afwisseling.

Keuze voor eigen of externe docenten

Het voordeel van het werken met eigen docenten is dat zij de leerlingen goed kennen, evenals de lesmethode en examenprogramma's. Zij kunnen zodoende een beter verband leggen met het reguliere lesprogramma. Het kan moeilijk zijn om eigen docenten in te schakelen, omdat zij bereid moeten zijn om in de vakantie te werken. Als docenten graag willen meewerken aan de Zomerschool is het belangrijk om tijdig te bespreken wat van hen wordt verlangd en afspraken over tijd, inzet en beloning vast te leggen.

TIP

Zelf docenten inschakelen voor de Zomerschool? Denk dan ook aan oud-leerlingen en gepensioneerde leraren. Zij kennen de schoolcultuur. En u kent hun kwaliteiten.

Het voordeel van een externe docent (bijvoorbeeld via een huiswerkinstituut) is dat leerlingen ervaren dat de stof eens op een andere manier wordt uitgelegd: dat is een frisse inbreng. Het nadeel van het inschakelen van externen is dat extra aandacht nodig is om de kwaliteit van de lessen te bewaken. Zijn de docenten vakinhoudelijk of pedagogisch deskundig genoeg? Belangrijk is om daar van tevoren goede afspraken over te maken en een vinger aan de pols te houden bij de uitvoering.

Wie kiest voor een externe partij om de Zomerschool uit te voeren, kan in de voorbereidende fase op zoek gaan naar geschikte kandidaten. Bereid u voor op een kennismakingsgesprek waarin de volgende zaken aan de orde komen:

- Hoe het bureau de Zomerschool uitvoert, verantwoordelijkheden en communicatielijnen;
- Het (voorlopige) aantal docenten dat nodig is;
- De eisen aan leeftijd, vakbekwaamheid en pedagogische kwaliteiten;
- De gewenste invulling van de Zomerschool (het programma);
- Hoe vorderingen van leerlingen en hun leervragen worden bijgehouden;
- Hoe de eindtoets wordt afgenomen/nagekeken en wordt meegedeeld aan de leerling;
- De overdracht naar de eigen docent na afloop van de Zomerschool;
- De kosten.

Als het kennismakingsgesprek leidt tot een keuze voor een bepaalde aanbieder, kunt u uiteraard onderhandelen over de inzet en de kosten. Vervolgens kunnen de afspraken daarover worden vastgelegd in een contract.

Logistieke zaken

Aan het werk zijn in een gebouw tijdens de vakantie geeft een bijzondere sfeer. Waar het normaal gesproken een levendige bedoening is, heerst nu stilte. Afhankelijk van het gebouw is het goed om te van te voren te kijken op welke plaats de Zomerschool het best gehouden kan worden en dat ook duidelijk te communiceren aan de deelnemers. Verder zijn voorbereidingen nodig, zoals:

- Bepalen welke lokalen geschikt zijn om in te werken;
- Bepalen welke computerapparatuur nodig is;
- Faciliteiten als catering, kopieerapparaat of scanner en de bibliotheek beschikbaar stellen;
- Toegang en autorisatie regelen voor het gebouw en ict-systemen;
- Conciërge en schoonmaak inschakelen.

TIP

De school in vakantietijd: werkt het koffiezetapparaat en is het alarm uitgeschakeld? Ook voor dit soort praktische zaken moet iemand aanwezig zijn.

Hoofdstuk 4

Uitvoering

Als de voorbereidende acties zijn uitgevoerd krijgt de Zomerschool steeds meer gezicht. In deze fase gaat de Zomerschool daadwerkelijk van start.

Definitieve vaststelling van het aantal leerlingen

Voor de Zomerschool is de overgangsvergadering meestal het moment waarop definitief wordt bepaald of een leerling blijft zitten. Docenten en mentoren moeten beslissen of de leerling in staat is om op de Zomerschool zijn achterstand in te halen. Het kan handig zijn om de Zomerschoolcoördinator hierbij te betrekken, of een leidinggevende die goed op de hoogte is van de Zomerschool. Vragen of twijfels kunnen dan direct worden besproken. Voor de Lenteschool kan op andere momenten eerder in het jaar, bijvoorbeeld na een proefwerkweek, worden bepaald of een leerling baat kan hebben bij extra begeleiding.

TIP

Houd rekening met vragen van ouders: waarom hun kind bijvoorbeeld niet voor de Zomerschool in aanmerking komt. Of, bij deelname aan de Zomerschool, wat er precies van hen en hun kind verwacht wordt.

Informereren leerling en ouders: commitment

Als het besluit is genomen dat een leerling de kans krijgt om zijn achterstand weg te werken op de Zomerschool, dan is het zaak hem goed te informeren, evenals zijn ouders. Dat kan op verschillende manieren: persoonlijk, of met een informatieavond. Het is aan te bevelen de voorwaarden van deelname en de overgangsnormen op papier te zetten en uit te delen. Verder is het belangrijk dat de leerling zich echt aan de afspraken over de Zomerschool committeert. Sommige scholen werken met een contract waarmee ouders en leerlingen moeten tekenen voor hun inzet op de Zomerschool. Ouders tussentijds informeren over hun kind tijdens de Zomerschoolperiode blijkt overigens een positieve uitwerking te hebben op hun steun.

TIP

Leuk voor leerlingen en ouders: een speciale facebookpagina voor de Zomerschool. Kijk voor een voorbeeld op www.facebook.com/zomerschoolregioArnhem

Aanleveren materiaal door de docent

Om de leerling gericht te laten werken aan zijn zwakke punten is het van belang dat hij samen met zijn docent of mentor een leervraag of plan van aanpak formuleert. Het is aan de docent om materiaal aan te leveren in een overdrachtdossier: met oefenstof, proeftoetsen en antwoordenlijsten, nakijkmodel en normering. Liefst ook met nuttige informatie over de leerling, hoe het komt dat hij een leerachterstand heeft opgelopen bijvoorbeeld. De eindtoets (als daarvoor gekozen is) moet bij voorkeur in een gesloten envelop worden meegeleverd.

Monitoring externe docenten

De Zomerschoolcoördinator en de projectleider van de externe partij zorgen voor instructie van de Zomerschooldocenten. Belangrijk is dat de Zomerschoolcoördinator (of een collega) in ieder geval de eerste dag aanwezig is om iedereen wegwijs te maken op school. Verder moet hij erop toezien dat de in het contract gemaakte afspraken, bijvoorbeeld over de taken en verantwoordelijkheden van de projectleider, worden nageleefd.

Hoofdstuk 5

Resultaten en afronding

TIP

Klassenindeling voor het nieuwe schooljaar? Plaats alle Zomerschoolleerlingen in de volgende klas. Het is eenvoudiger om een leerling van de klassenlijst af te halen dan hem erop te plaatsen.

Aan het einde van de Zomerschool komt het moment van de waarheid: is de leerling over? Afhankelijk van de voorwaarden en afspraken die de school hanteert, valt nu het besluit. Voor Lentescholen ligt dit anders, omdat het overgangsbesluit later genomen zal worden. Wel kan er een balans worden opgemaakt of de leerling voldoende heeft gewerkt en er resultaten zijn geboekt.

Beslismoment voor de leerling

Als de leerling goed heeft gewerkt en vorderingen heeft gemaakt, kan hij de toets maken die zijn leraar heeft klaargezet. Als een externe partij de Zomerschool uitvoert, is belangrijk dat de eigen docent zo veel mogelijk betrokken is (zie de paragraaf over Draagvlak). Daarom spreken veel scholen van tevoren af dat de eigen docent de (eind) toetsen nakijkt, om zeker te zijn dat het niveau is gehaald. De beslissing of een leerling over gaat kan alleen door de eigen school worden genomen.

- Bekendmaking van het goede nieuws: veel scholen kiezen voor een feestelijk moment om de Zomerschool af te sluiten. Sommigen verstrekken een certificaat.
- Bekendmaking van het slechte nieuws: als een leerling zich niet voldoende heeft ingespannen, de achterstanden niet zijn ingehaald of hij niet heeft voldaan aan de voorwaarden die de school stelt aan de overgang, dan kan hij niet overgaan. Belangrijk is dat de eigen docent, mentor of teamleider dit (teleurstellende) gesprek voert met de leerling en de ouders. Als het om een Lenteschool gaat, is er ook een gesprek nodig met de leerling om erachter te komen waarom het niet is gelukt de achterstand weg te werken. Misschien is een andere interventie nodig om ervoor te zorgen dat de leerling later toch over kan gaan.

Overdracht van Zomerschool naar docent

Een goede, warme overdracht van wat de leerling gedaan en geleerd heeft op de Zomerschool is essentieel. Zo kan hetgeen de leerling heeft geleerd, worden voortgezet in de reguliere lessen. De afspraken die de school hierover heeft gemaakt met de uitvoerende (externe) partij liggen aan een overdrachtdossier ten grondslag. Het gaat zowel om kennis als om gedrag (werkhouding). Als er in de zomervakantie is gewerkt, moet de overdracht bij voorkeur plaatsvinden voordat het nieuwe schooljaar begint.

Nazorg

Het is zinvol om nazorg te bieden aan leerlingen die de Zomerschool met succes hebben gevolgd. Deze taak zal vooral bij de mentoren liggen. Behouden de leerlingen hun motivatie? Hebben zij de leerachterstand goed en blijvend ingehaald? Ook leerlingen die geen succes hebben geboekt hebben nazorg nodig. Afhankelijk van de reden kan er gezocht worden naar een andere interventie.

Evaluatie en verbeterpunten

Na afloop van de Zomerschool is het goed om de balans op te maken en de Zomerschool te evalueren. Zijn de doelstellingen behaald? Hebben zich onvoorziene zaken voorgedaan? Het levert vaak nuttige informatie op als zowel leerlingen, docenten (intern of extern) een evaluatieformulier invullen. Het is handig om dat samen met de uitvoerende partij te doen, zodat de geënquêteerden niet tweemaal dezelfde vragen hoeven te beantwoorden. Na analyse van de gegevens kunt u eventueel verbeterpunten opstellen.

TIP

Sommige leerlingen ontdekken op de Zomerschool dat ze zich beter kunnen concentreren met een 'oortje' in. Goed om deze kennis over te dragen aan de eigen docent.

TIP

Maak zelf een handboek Zomerschool (op basis van deze voorzet) of een draaiboek dat specifiek is toegespitst op uw school.

Tijdljn Zomerschool

	Draagvlak	Aanpassen PTA*	Prognose aantal leerlingen	Informerer ouders/ leerlingen	Inschakelen docenten	Aanleveren oefenstof	Zomerschool periode	Beslissing overgang	Overdracht docent	Evaluatie
Sept	x	x		x					x	
Okt	x									
Nov	x									
Dec	x									
Jan	x		x	x	x 1e gesprek					
Febr	x									
Maart	x									
April	x		x	x	x contract					
Mei	x					x				
Juni	x		x	x		x				
Juli	x			x		x	x			x
Aug	x					x	x	x		x

* Aanpassingen in het PTA moeten voor het schooljaar begint zijn verwerkt

Tijdljn Lenteschool

	Draagvlak	Aanpassen PTA*	Prognose aantal leerlingen	Informerer ouders/ leerlingen	Inschakelen docenten	Aanleveren oefenstof	Lenteschool periode	Resultaat/ effect	Overdracht docent	Evaluatie en nazorg
Sept	x	x								
Okt	x									
Nov	x									
Dec	x		x	x						
Jan	x		x	x	x 1e gesprek					
Febr	x		x	x	x					
Maart	x		x	x	x	x				
April	x				x contract	x	x	x	x	
Mei	x			x			x	x	x	x
Juni	x								x	x
Juli	x									x
Aug	x									x

* Aanpassingen in het PTA moeten voor het schooljaar begint zijn verwerkt

Meer informatie?

Meer informatie en achtergronddocumenten zijn te vinden op www.zomerscholenvo.nl. Voor vragen mail naar zomerscholenvo@vo-raad.nl.

Colofon

Dit is een uitgave van de VO-raad en CNV Onderwijs.

Redactie: Carolien Nout / Ontwerp: Bas van der Horst

(BUREAUBAS) / Fotografie: Ewouter Blokland en Bram Muller.

Utrecht, december 2015

VO-raad Aidadreef 4, 3561 GE Utrecht

CNV Onderwijs Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht

© 2015 VO-raad, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Uit deze uitgave mag niet worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige ander manier, tenzij dit kenbaar wordt gemaakt bij de uitgever.

www.zomerscholenvo.nl

Zomerscholen VO | VO RAAD

